

den ikke har kunnet skaffe bevilling i forvejen, men alligevel har måttet handle, hurtigst muligt at få det bevillingsmæssige grundlag i orden. . . . Ingen teoretiske eller praktiske hensyn taler herimod.“ Af en udtalelse s. 134 vedrørende den konkrete situation fremgår som forhørslederens opfattelse, at der i indstillingen om bevillingen burde være gjort udtrykkeligt opmærksom på, at en del af inventaret allerede var anskaffet.

Endelig undersøges spørgsmålet, om der har foreligget „nogen forsætlig tilsidesættelse af hensynet til de bevilgende myndigheder, idet en sådan bevidst sætten sig ud over de grundlæggende regler for bevillingsager naturligvis ville have været en alvorlig sag“ (s. 134-35). Dette findes ikke at have været tilfældet.

Når man således ser den famøse sætning i dens sammenhæng med beretningens øvrige indhold, forekommer den mig ikke særligt overraskende. Det er som allerede tidligere nævnt ikke min opgave at tage stilling til forhørslederens bedømmelse af sagens kendsgerninger, men kun til de påberåbte principielle synspunkter. Om der har foreligget en situation, hvor man med føje kunne disponere, endnu inden finansudvalgets tilslutning var indhentet, kan jeg derfor ikke udtale mig om, men at sådanne situationer undtagelsesvis kan forekomme, er efter min mening ubestrideligt, således som nærmere påvist i afsnit VII.

Om den af landsdommer Mogens Hvidt benyttede formulering er den mest adækvate, kan naturligvis diskuteres som ethvert formuleringsspørgsmål, men det reelle indhold af hans betragtninger synes ikke at afvige væsentligt fra min opfattelse af gældende forfatningsretlige principper.

Tilbage står endnu kun spørgsmålet, om en ministeriel tjenestemand eller en underordnet styrelse (det fremgår af sagen, at undervisningsministeriets byggeudvalg betragtedes som en art selvstændige styrelser underlagt ministeriet) kan træffe bestemmelse på egen hånd om afholdelse af ubevilgede udgifter i disse undtagelsestilfælde, eller om ministerens resolution skal indhentes. Dette spørgsmål berøres ikke i landsdommer Mogens Hvidts beretning. Det fremgår af mine udtalelser i afsnit VIII, at det i sådanne tilfælde formentlig vil være

rettest, at spørgsmålet ikke afgøres af tjenestemanden eller styrelsen på egen hånd.

Sammenfattende mener jeg at kunne udtale, at der ikke er nogen væsentlig uoverensstemmelse mellem de efter min mening gældende forfatningsretlige principper om afholdelse af ubevilgede udgifter og de i landsdommer Mogens Hvidts beretning anførte principielle betragtninger, når disse læses i sammenhæng, uden at enkelte sætninger trækkes ud til særskilt bedømmelse.

X. Rekapitulation.

For oversigtens skyld tillader jeg mig som afslutning på denne udtalelse at sammenfatte dens resultater, navnlig ved at gentage de summariske konklusioner, hvori de foregående afsnit er mundet ud.

1. Grundlovens § 46, stk. 2, hvorefter

„Ingen udgift må afholdes uden hjemmel i den af folketinget vedtagne finanslov eller i en af folketinget vedtaget tillægsbevillingslov eller midlertidig bevillingslov“, er ikke i den citerede ordlyd gældende dansk forfatningsret, men må forstås med de begrænsninger, der følger af en sædvaneretlig udvikling, hvis oprindelse går tilbage til den tidligste periode af vort konstitutionelle styre.

2. Overskridelser af kalkulatoriske konti, herunder konti for lovbundne udgifter, er ifølge gammel retssædvane dækket af den oprindelige bevilling, for så vidt de holder sig inden for de forudsætninger hvorunder denne er givet. Sådanne overskridelser er dog ikke ganske unddraget den parlamentariske kontrol, idet regulering af udgiftstallene under alle omstændigheder sker ved regnskabsaflæggelsen og ifølge en ikke retligt bindende praksis i nogle tilfælde allerede ved tillægsbevillingsloven.

3. I tiden op til 1914 havde der udviklet sig den forfatningsretlige sædvane, at en minister var berettiget til uden bevillingsmæssig hjemmel, men i forventning om senere tillægsbevilling, at afholde påtrængende og uforudsete udgifter, som var et rimeligt og naturligt led i forsvarlig statsforvaltning.

4. Ifølge en den siden første verdenskrig udviklet sædvane kan en ikke bevilget udgift altid afholdes på forventet efterbevilling, når finansudvalget har givet sin tilslutning dertil. Finansudvalgets godken-